

Oponentský posudek doktorské práce

Autorka: Ing. Monika Horáková

Název práce: Současné trendy spotřebitelského chování studentů v podmínkách ČR

Doktorská práce Ing. Horákové řeší velmi aktuální problém spotřebitelského výběru aplikovaný na segment studentů. Aktuálnost je posílena také tím, že studenti předpokládají svůj vyšší příjem v budoucnosti, stejně jako určitý životní styl, a budou tedy vlivnou skupinou spotřebitelů. Zároveň mohou reprezentovat skupinu mladších spotřebitelů s jejich specifickými potřebami, a firmám či dalším subjektům tak práce poskytuje cenné informace pro jejich další strategii a aktivity.

Hlavním cílem práce bylo vytvořit rozšířený mikroekonomický model rozhodování studenta jako spotřebitele o alokaci času 24 hodin mezi 3 proměnné (spotřebu, domácí samoprodukcí a volný čas). Již na tomto místě lze konstatovat, že tento cíl doktorandka naplnila. Kromě hlavního cíle autorka celkem šikovně formuluje ještě 11 dílčích cílů na s. 49, které jsou v závěrečné části práce na s. 104 – 107 výstižně okomentovány na základě provedených analýz.

Autorka si stanovila několik hypotéz, které v práci testuje na základě analýzy údajů získaných z dotazníků a polostandardizovaných rozhovorů. Je třeba konstatovat, že rozsah dotazníkových šetření byl opravdu velký, takže může poskytovat relevantní údaje. Hypotézy se týkaly tří zkoumaných oblastí, a to oblasti spotřeby (1 hypotéza), domácí samoprodukce (3 hypotézy) a volného času včetně spánku (1 hypotéza). Jedna z hypotéz vyvolává otázku vztahu příčiny a následku: Počet hodin věnovaných placené práci nezávisí (závisí) na výši disponibilního příjmu. Toto znění se opakuje při testování hypotéz i v Závěru práce a stále vyvolává pochybnosti, co je tedy příčinou a co následkem, jestliže zdrojem disponibilního příjmu je právě vykonávaná práce. Možná by věc řešilo znění, že počet hodin práce závisí na předpokládaném příjmu nebo na příjmu nutném k uspokojení potřeb atd. Tato otázka by mohla být předmětem rozpravy.

Autorka si rovněž stanovila 2 vědecké otázky, z nichž jedna souvisí s domácí samoprodukcí a je v rámci analýz zodpovězena, ale druhá se ptá na to, jak se mění preference a zvyklosti spotřebitelského chování se vstupem a studiem vysoké školy. V textu práce ale autorka neporovnává tuto změnu preferencí při nástupu na VŠ a v průběhu studia. Zřejmě tedy má na mysli nástup včetně studia na rozdíl od těch, kteří vysokou školu nestudují. Tato otázka by mohla být předmětem rozpravy.

Postup řešení problému je standardní od teorie k praxi, je čitelný a logický. Autorka začíná přehledem literatury k problematice spotřebitelského výběru, a to především z oblasti mikroekonomie a makroekonomie. Možná mohla do textu zahrnout i poznatky z oblasti marketingu či podnikových strategií, aby vazba na obor doktorského studia byla zřetelnější. Seznam literatury ukazuje, že se o řadu titulů z těchto oblastí opírala. Teoretická část obsahuje velmi pěknou pasáž týkající se domácí samoprodukce, není už ale úplně zřejmý úmysl u jiné pasáži, a to u podkapitoly 1.3.2 Mikroekonomické pojetí – Student a terciární vzdělávání. Zřejmě se nešťastně jmenuje a má být o studentovi jako spotřebiteli v době terciárního vzdělávání. Ale to zase úplně nekoresponduje s předchozí podkapitolou 1.3.1 Makroekonomické pojetí - Student a terciární vzdělávání, která řeší více různorodých věcí. Podkapitola 1.3.2 na s. 38 také úplně nekoresponduje s teoretickými okruhy zmiňovanými na s. 54. Rovněž není úplně zřejmé, proč autorka analyzuje trh práce na s. 46 a 47 a proč se hodlá

zabývat zkoumáním příčin studia na vysoké škole (tamtéž) – v dalším textu se navíc tímto zkoumáním až tak nezabývá – konstatování, že studenti volí vysokou školu, aby nemuseli vstoupit na trh práce, je všeobecně známé.

Je třeba konstatovat, že autorka je hluboce ponořena ve svém tématu, věnovala zpracování údajů zřejmě velké množství práce a prokázala nestandardně dobrou schopnost využívat statistické metody k získání výsledků. Je škoda, že setrvala pouze u interpretace výsledků a nepokusila se o analýzu příčin takového stavu. Například výsledky týkající se disponibilního příjmu, počtu hodin práce či volného času a spánku určitě nemohou být uvedeny bez rozlišení prezenční a kombinované formy studia, a tedy životních podmínek studujících. Při interpretaci hypotézy, že počet hodin volného času a spánku závisí (nezávisí) na výši disponibilního příjmu, by autorka mohla uvést, zda jde o přímou nebo nepřímou úměru. Tyto otázky by mohly být předmětem rozpravy. Na s. 87 se konstatuje, že hypotéza H_0 se nezamítá. Znamená to, že H_A se zamítá? Není to zřejmé ani z tabulky na s. 96.

Analytická a návrhová část je poněkud slabší stránkou celé práce. Autorka nehledá příčiny daného stavu a nevyvozuje mnoho závěrů. Bylo by vhodné, kdyby v rozpravě doktorandka uvedla, k čemu došla, co ji třeba překvapilo, a které disciplíny kromě mikroekonomie a makroekonomie rozvinula. Protože ona je rozvinula, akorát to opomněla napsat do přínosů.

Formální úprava práce je zdařilá, ale jazyk je poměrně slabou stránkou práce. Množství gramatických chyb a nejasných formulací svědčí o tom, že na jazykovou úpravu nebyl čas, což práci poněkud znehodnocuje. Zkratky, které nejsou v Seznamu zkratk (NISD, SUBI), odvolávání na Teze v Úvodu, neaktuální údaj v tab. 5 na s. 23 a některé další nedostatky by si zasloužily opravit před odevzdáním práce, jinak znehodnocují celé úsilí, které bylo práci věnováno.

I přes uvedené nedostatky, které budou jistě osvětleny v rozpravě, mohu konstatovat, že doktorandka odevzdala velmi originální práci, zcela původní, v níž je autorský přínos naprosto zřetelný. Doktorská práce splňuje vědecká kritéria, proto práci Ing. Horákové **doporučuji** k obhajobě a po úspěšné obhajobě doporučuji, aby jí byl přiznán titul Ph.D.

Publikační činnost doktorandky je velmi dobrá a ukazuje její schopnost dospět k využitelným závěrům a publikovat je pro vědecké i popularizační účely.

V Ostravě dne 4. 10. 2015

doc. PhDr. Olga Březinová, CSc.